



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 149/03-54

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti RNDr. J. L., bytom Ch., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 64/93 na neverejnom zasadnutí 10. decembra 2003 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 64/93 p o r u š i l základné právo RNDr. J. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. RNDr. J. L. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Prievidza p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Prievidza j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania RNDr. J. L. v sume 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti RNDr. J. L. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 149/03-23 z 25. júna 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť z 27. februára 2003 RNDr. J. L., bytom Ch. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 64/93. Svoju sťažnosť sťažovateľ doplnil podaniami z 5. mája 2003 a 3. júna 2003.

V sťažnosti, ako aj vo svojich ďalších podaniach sťažovateľ uviedol, že 7. apríla 1993 podal na okresnom súde návrh na začatie konania o zaplatenie sumy 1 400 DM (predstavujúcej mzdu a stravné) a o vydanie potvrdenia o zamestnaní proti odporcovi M. V., pre ktorého pracoval na základe pracovnej zmluvy na stavbe rodinného domu v N. Okresný

súd rozsudkom č. k. 6 C 64/93-24 z 31. augusta 1993 jeho návrh zamietol. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na základe ním podaného odvolania svojím uznesením sp. zn. 17 Co 346/94 z 3. marca 1994 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom č. k. 6 C 64/93-100 z 12. septembra 2000 tak, že návrhu sťažovateľa vyhovel. Proti uvedenému rozsudku podal odporca v predmetnom spore M. V. odvolanie, na prejednanie ktorého bolo Krajským súdom v Trenčíne nariadené pojednávanie na 12. november 2002. Pojednávanie bolo zrušené z dôvodu vyhlásenia konkurzu proti M. V. (odporcovi v predmetnom konaní) a konanie v tejto veci je prerušené.

Okresný súd teda vo veci koná už dlhšiu dobu. Posledné rozhodnutie okresného súdu síce je z 12. septembra 2000, ale ani po vynesení rozsudku podľa sťažovateľa okresný súd nekonal bez prieťahov, efektívne a rýchlo ani pri takých úkonoch, ako je doručovanie rozsudku účastníkom konania a predkladanie spisu odvolaciemu súdu.

Od rozhodnutia odvolacieho súdu sp. zn. 17 Co 346/94 z 3. marca 1994 okresný súd konal neprimerane zdĺhavo, neefektívne, nevyužíval dôsledne všetky možnosti, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva k dispozícii v prípade „obštrukčného“ správania účastníkov, a ani úkony, ktoré záviseli len od postupu okresného súdu, nevykonával v primeranej lehote (pojednávania nariaďoval s neprimeraným a s nezdôvodniteľným odstupom). Doba, ktorá uplynula v tomto prípade od podania návrhu na okresnom súde, je podľa jeho názoru neprimerane dlhá pre akékoľvek konanie.

Skutočnosť, že v súčasnosti je konanie prerušené, podľa neho nebráni tomu, aby sa ústavný súd zaoberal otázkou, či v konaní okresného súdu došlo k zbytočným prieťahom a neprimeranej dĺžke konania.

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že „Právo sťažovateľa na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR, na prerokovanie veci v primeranej lehote v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení

protokolov č. 3, 5 a 8, bolo postupom Okresného súdu v Prievidzi vo veci sp. zn. 6 C 64/93 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd v Prievidzi konal vo veci vedenej na Okresnom súde v Prievidzi pod sp. zn. 6 C 64/93 bez prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 150.000,- Sk.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania“.

V podaní z 5. mája 2003 zdôvodnil sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu výšku požadovaného finančného zadosťučinenia tým, že vzhľadom na predmet uvedeného konania očakával, že ochrana jeho práv ako účastníka pracovnoprávneho vzťahu bude rýchla a účinná. Okresný súd však svojím konaním podľa neho „*spôsobil, že som stratil akúkoľvek vieru vo vymožitelnosť svojich práv v súdnom konaní pred súdmi Slovenskej republiky. Prinútil ma rezignovať na presvedčenie, že uplatnenie nárokov v konaní pred súdom je spôsobom, akým sa svojich nárokov môžem domôcť.*“

Sťažovateľ podľa jeho tvrdení na okresnom súde opakovane niekoľkokrát ročne osobne urgoval nariadenie termínu pojednávania a urýchlenie priebehu konania.

Na základe výzvy ústavného súdu z 3. septembra 2003 právna zástupkyňa sťažovateľa podaním z 12. septembra 2003 ústavnému súdu oznámila, že v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Okresný súd v písomnom vyjadrení k sťažnosti č. Spr. 919/03 z 15. októbra 2003 opísal chronologický postup jednotlivých úkonov v preskúmanom konaní a ďalej uviedol: „*(...) Z uvedeného prehľadu vyplýva, že vo veci konali traja sudcovia, pretože dvaja z nich sa vzdali výkonu funkcie sudcu.*

Prvý zákonný sudca Dr. I. Ž. vykonával i funkciu predsedu súdu od 1. 1. 1994 do 31. 3. 1998. Predpokladám, že i z tohto dôvodu mohlo dôjsť k dlhším časovým odstupom medzi jednotlivými úkonmi v rokoch 1995 až 1998. Okrem toho ako jediný sudca začal

vybavovať novú exekučnú agendu, ktorá začala napadať na súd od 1. 1. 1996. V období od 22. 11. 1995 do 4. 8. 1997 pritom súd nekonal predovšetkým z dôvodov, ktoré boli na strane navrhovateľa (dlhodobý pracovný pobyt v zahraničí). Následne v období r. 1997-1998 boli zmarené úkony súdu (vytýčené pojednávanie) pre neprítomnosť odporcu, pre ktorú nemohol súd v konaní pokračovať. Rovnako v tomto období vznikli problémy s účasťou svedka Ing. J. S., ktorý odmietal vo veci vypovedať. Dĺžka konania v tomto období bola preto ovplyvnená objektívnymi okolnosťami, ktoré by nemali ísť na tarchu súdu.“

Z ďalšieho obsahu vyjadrenia vyplýva, že podľa názoru okresného súdu ďalšími skutočnosťami, ktoré ovplyvnili dĺžku predmetného konania, boli personálne problémy okresného súdu a vysoký nápad vecí.

V závere svojho vyjadrenia okresný súd uviedol: K udávaným prieťahom v konaní po opätovnom rozhodnutí súdu rozsudku 6 C 64/1993-100 zo dňa 12. 9. 2000 uvádzame nasledovné:

V dôsledku odvolania odporcu bol spis predložený odvolaciemu súdu so správou, že odvolanie je podané oneskorene. Po vrátení spisu KS v TN dňa 13. 12. 2000 súd postupoval podľa pokynu KS ktorým bol viazaný. Dňa 23. 1. 2001 bol uznesením KS v Bratislave č. 7 K 231/99-55 vyhlásený konkurz na majetok odporcu. Podľa § 14 ods. 1 písm. d) Zák. č. 328/91 Zb. v platnom znení sa predmetné konanie prerušilo. Preto ďalšie procesné úkony súdov boli neúčinné tak ako to v súčasnosti výslovne upravuje § 14 ods. 5 posledná veta citovaného zákona. Zo žiadneho právneho predpisu pritom nevyplýva súdu oznamovacia povinnosť účastníkovi konania o tom, že bol vyhlásený konkurz na druhého účastníka konania. Rovnako nevyplýva súdu poučovacia povinnosť o tom, že aj v tomto konaní uplatnený nárok si má včas prihlásiť v konkurznom konaní. Z uvedeného preto vyplýva, že časové obdobie po vyhlásení konkurzu na majetok odporcu nemožno vyhodnotiť ako zbytočné prieťahy v konaní a porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote.

Záverom oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal vo veci samej na verejnom ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho.“

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Žalobou z 5. apríla 1993 doručenou okresnému súdu 7. apríla 1993 sa sťažovateľ domáhal proti žalovanému (ako jeho bývalému zamestnávateľovi) zaplata 1 400 DEM, alternatívne 25 802 Sk, s 3 % úrokom z omeškania od 13. januára 1993 z titulu nevyplatenia mzdy a cestovných náhrad (stravného). Sťažovateľ sa súčasne domáhal, aby okresný súd uložil žalovanému povinnosť vydať sťažovateľovi potvrdenie o zamestnaní (trvaní pracovného pomeru) od 25. mája 1992 do 24. októbra 1992 (doba trvania pracovného pomeru bola medzi sťažovateľom a žalovaným sporná).

Predseda senátu uložil 9. apríla 1993 súdnej kancelárii zaslať žalobu žalovanému na vyjadrenie (v lehote 15 dní). Žalovaný sa k žalobe vyjadril podaním z 26. apríla 1993 doručeným okresnému súdu 27. apríla 1993.

Pokynom súdnej kancelárii z 1. júna 1993 uložil predseda senátu predvolať účastníkov konania na pojednávanie, ktorého termín vytýčil na 22. jún 1993.

Na pojednávaní konanom 22. júna 1993 okresný súd vypočul oboch účastníkov konania a následne pojednávanie odročil za účelom vypočutia svedkov. Právnej zástupkyňi sťažovateľa uložil, aby v lehote 7 dní oznámila mená svedkov, ktorých navrhuje vypočuť. Právna zástupkyňa sťažovateľa tak urobila v podaní doručenom okresnému súdu 7. júla 1993.

Pokynom súdnej kancelárii z 13. júla 1993 uložil predseda senátu predvolať účastníkov konania a dvoch svedkov na pojednávanie, ktorého termín vytýčil na 29. júl 1993.

Na pojednávani konanom 29. júla 1993 vypočul okresný súd jedného zo svedkov (ďalší svedok sa nedostavil) a odročil pojednávanie na 31. august 1993.

Na pojednávani konanom 31. augusta 1993 vypočul okresný súd svedka, ktorého výsluch navrhla právna zástupkyňa sťažovateľa na predchádzajúcom pojednávani (predtým aj v podaní doručenom okresnému súdu 7. júla 1993), ako aj účastníkov konania a vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol.

Písomné vyhotovenie rozsudku sp. zn. 6 C 64/93 z 31. augusta 1993 zaslal okresný súd účastníkom konania 29. novembra 1993. Rozsudok bol právnej zástupkyňi sťažovateľa a žalovanému doručený 2. decembra 1993.

Dňa 14. decembra 1993 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľa proti rozsudku doplnené ďalším podaním doručeným okresnému súdu 23. decembra 1993.

Pokynom súdnej kancelárie zo 4. januára 1994 nechal predseda senátu doručiť kópiu odvolania žalovanému na vyjadrenie. Žalovaný sa vyjadril v podaní doručenom okresnému súdu 20. januára 1994 a predseda senátu obratom uložil súdnej kancelárie predložiť vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu. Spis bol tomuto odvolaciemu súdu predložený 27. januára 1994.

Odvolací súd uznesením č. k. 17 Co 346/94-41 z 3. marca 1994 rozsudok okresného súdu sp. zn. 6 C 64/93 z 31. augusta 1993 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozhodnutie odvolacieho súdu a spisový materiál boli okresnému súdu doručené 5. apríla 1994.

Pokynom zo 7. apríla 1994 uložil predseda senátu súdnej kancelárie doručiť uznesenie odvolacieho súdu účastníkom konania. Právnej zástupkyňi sťažovateľa bolo rozhodnutie doručené 12. apríla 1994 a žalovanému 14. apríla 1994.

Pokynom súdnej kancelárie zo 7. novembra 1995 uložil predseda senátu predvolať účastníkov konania a svedkov (ktorých výsluch navrhla právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom okresnému súdu 7. júla 1993) na pojednávanie, ktorého termín vytýčil na 30. november 1995.

Listom doručeným okresnému súdu 14. novembra 1995 oznámil jeden z predvolaných svedkov (Ing. J. S.), že sa v stanovenom termíne pojednávania bude zdržiavať mimo územia Slovenskej republiky z pracovných dôvodov („plánovaná služobná cesta“).

Podaním doručeným okresnému súdu 22. novembra 1995 požiadala právna zástupkyňa sťažovateľa o odročenie pojednávania vzhľadom na pracovný pobyt sťažovateľa v Spolkovej republike Nemecko, ktorý sa mal podľa jej vyjadrenia ukončiť koncom augusta 1996. Okresný súd následne (23. novembra 1995) zrušil vytýčený termín pojednávania.

Pokynom súdnej kancelárie zo 4. augusta 1997 uložil predseda senátu predvolať účastníkov konania a svedkov na pojednávanie, ktorého termín vytýčil na 2. október 1997.

Listom doručeným okresnému súdu 30. septembra 1997 oznámil Ing. J. S., predvolaný na pojednávanie ako svedok, že sa v stanovenom termíne pojednávania bude zdržiavať mimo územia Slovenskej republiky z pracovných dôvodov.

Dňa 2. októbra 1997 spísala pracovníčka súdnej kancelárie úradný záznam, z ktorého vyplýva, že žalovaný v uvedený deň telefonicky ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní.

Pojednávanie konané 2. októbra 1997 okresný súd odročil na 30. október 1997. Pojednávanie konané 30. októbra 1997 okresný súd opäť odročil kvôli neprítomnosti žalovaného (u ktorého nemal vykázané doručenie) na neurčito. V ten istý deň však predseda senátu vytýčil ďalší termín pojednávania na 20. november 1997 a uložil súdnej kancelárie predvolať naň účastníkov konania. V uvedený deň okresný súd pojednávanie opäť odročil „pre neprítomnosť odporcu“, u ktorého nebolo vykázané doručenie, na neurčito. Listom

z 20. novembra 1997 reklamoval okresný súd nevrátenie doručeníek, resp. nedoručených zásielok žalovanému poštou.

Na reklamáciu okresného súdu reagovala Pošta 1 v Prievidzi 27. novembra 1997 v tom zmysle, že adresát nebol pri doručovaní zastihnutý a v odbernej lehote si zásielku nevyzdvihol. Nedoručená zásielka bola okresnému súdu vrátená 25. novembra 1997.

Pokynom súdnej kancelárie z 30. apríla 1998 uložil predseda senátu predvolať účastníkov konania (žalovaného pod hrozbou predvedenia políciou) a svedkov na pojednávanie, ktorého termín vytýčil na 2. jún 1998.

Listom z 31. mája 1998 oznámil Ing. J. S., predvolaný na pojednávanie ako svedok, že sa v stanovenom termíne pojednávania bude zdržiavať mimo územia Slovenskej republiky z pracovných dôvodov.

Pojednávanie konané 2. júna 1998 okresný súd opäť odročil kvôli neprítomnosti žalovaného (u ktorého nemal vykázané doručenie) na neurčito.

Opatrením predsedníčky okresného súdu z 5. decembra 2000 bola predmetná vec prikázaná senátu JUDr. J. Á. (ďalej len „predsedníčka senátu“).

Pokynom súdnej kancelárie z 10. apríla 2000 uložila predsedníčka senátu predvolať účastníkov konania (žalovaného prostredníctvom mestskej polície) a svedkov (Ing. J. S. pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty) na pojednávanie, ktorého termín vytýčila na 8. jún 2000. Svedok Ing. J. S. zásielku neprevzal, okresný súd sa preto pokúsil o doručenie prostredníctvom Mestskej polície v Prievidzi.

Na pojednávaní 8. júna 2000 upozornila predsedníčka senátu žalovaného, *„že pre jeho nedostavenie sa k súdu opakovane, 4 x bez ospravedlnenia došlo k pried'ahom vo veci. Ak by sa na budúce toto jeho správanie opakovalo, bude mu uložená poriadková pokuta 5.000,-Sk“*.

Okresný súd následne vypočul žalovaného a prítomného svedka a odročil pojednávanie na neurčito za účelom doplnenia dokazovania výsluchom ďalších svedkov.

Pokynom súdnej kancelárii zo 14. júna 2000 uložila predsedníčka senátu predvolať účastníkov konania a svedkov (Ing. J. S. pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a J. K. pod hrozbou predvedenia) na pojednávanie, ktorého termín vytýčila na 12. september 2000. Predsedníčka senátu uložila taktiež vyzvať žalovaného, aby v lehote do 8. septembra 2000 predložil listiny potrebné pre ďalšie dokazovanie. Žalovaný zásielku neprevzal, okresný súd preto opakovane doručoval prostredníctvom polície.

Dňa 8. septembra 2000 predložil žalovaný okresnému súdu časť žiadaných listín (druhá časť sa mala nachádzať v spise okresného súdu sp. zn. 1 T 176/97, ktorý nechala predsedníčka senátu pripojiť 11. septembra 2000).

Na pojednávaní 12. septembra 2000 doplnil okresný súd dokazovanie výsluchom svedkov, vypočul sťažovateľa (žalovaný ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní) a vyhlásil rozsudok, ktorým žalobe vyhovel.

Rozsudok okresného súdu č. k. 6 C 64/93-100 z 12. septembra 2000 bol právnej zástupkyňi sťažovateľa doručený 4. októbra 2000 a žalovaný si vyzdvihol predmetnú poštovú zásielku na pošte 19. októbra 2000.

Žalovaný podal osobne 31. októbra 2000 na okresnom súde odvolanie proti rozsudku okresného súdu č. k. 6 C 64/93-100 z 12. septembra 2000.

Pokynom súdnej kancelárii zo 7. novembra 2000 uložila predsedníčka senátu predložiť spis s opravným prostriedkom na rozhodnutie Krajskému súdu v Trenčíne s tým, že odvolanie bolo podľa okresného súdu podané oneskorene vzhľadom na opakovaný neúspešný pokus o doručenie a následné uloženie zásielky na pošte, ktorú si žalovaný vyzdvihol (19. októbra 2000) až po uplynutí lehoty uvedenej v § 47 ods. 2 Občianskeho

súdneho poriadku. Spisový materiál bol Krajskému súdu v Trenčíne predložený 13. novembra 2000.

Krajský súd v Trenčíne 13. decembra 2000 spisový materiál okresnému súdu vrátil ako predčasne predložený s odôvodnením, že pre posúdenie otázky včasnosti podania odvolania je potrebné preveriť, či bola splnená aj druhá zákonná podmienka podľa § 47 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, t. j. či sa adresát (žalovaný) zdržoval v čase doručovania v mieste doručovania.

Okresný súd listom z 3. januára 2001 žiadal Poštu 1 v Prievidzi o oznámenie mena a adresy poštovej doručovateľky, ktorá doručovala rozsudok okresného súdu žalovanému, za účelom vypočítania. Na žiadosť pošty o upresnenie adresy doručovania reagoval okresný súd listom z 19. januára 2001. Odpoveď bola okresnému súdu doručená 25. januára 2001.

Na majetok žalovaného bol uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 K 231/99-55 z 23. januára 2001 vyhlásený konkurz.

Opatrením predsedníčky okresného súdu z 18. apríla 2001 bola predmetná vec (vzhľadom na ukončenie výkonu funkcie sudcu JUDr. J. Á.) pridelená senátu Mgr. J. Sch. (ďalej len „predsedníčka senátu“).

Pokynom súdnej kancelárii z 19. júna 2001 nechala predsedníčka senátu predvolať na výsluch poštovú doručovateľku a žalovaného. Informatívny výsluch poštovej doručovateľky okresný súd vykonal 10. júla 2001. Žalovanému sa predvolanie doručiť nepodarilo, preto predsedníčka senátu pokynom súdnej kancelárii zo 4. januára 2002 uložila vyžiadať od Mestského úradu v Prievidzi informáciu o tom, kto je prihlásený na pobyt na adrese, na ktorej sa mal podľa vedomosti okresného súdu zdržiavať žalovaný.

Mestský úrad v Prievidzi odpovedal listom doručeným okresnému súdu 24. januára 2002, z ktorého vyplynulo, že na trvalý pobyt na uvedenej adrese je prihlásená iba bývalá manželka žalovaného, ktorú okresný súd vypočul k miestu pobytu žalovaného 20. februára

2002 (s negatívnym výsledkom – neuviedla adresu žalovaného). Predsedníčka senátu v ten istý deň uložila súdnej kancelárii predložiť spis na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Trenčíne s tým, že odvolanie bolo podané v zákonnej lehote.

Spis bol Krajskému súdu v Trenčíne predložený 25. februára 2002, ten ho však 22. marca 2002 vrátil, pretože odvolanie žalovaného nebolo doposiaľ zaslané na vyjadrenie sťažovateľovi, resp. jeho právnej zástupkyňi. Túto vadu okresný súd odstránil na prelome marca a apríla 2002. Právna zástupkyňa sťažovateľa sa k odvolaniu vyjadrila v podaní doručenom okresnému súdu 15. apríla 2002.

Spis bol následne Krajskému súdu v Trenčíne predložený 23. apríla 2002, kde sa spis nachádzal až do podania sťažnosti sťažovateľom ústavnému súdu.

Z ďalšieho obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd vytýčil 23. októbra 2002 termín pojednávania vo veci na 12. november 2002. Po zistení, že na majetok žalovaného bol uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 K 231/99-55 z 23. januára 2001 vyhlásený konkurz, pojednávanie vzhľadom na ustanovenie § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov zrušil a listom z 11. novembra 2002 vyzval správcu konkurznej podstaty na oznámenie, či v zmysle § 14 ods. 5 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov podáva návrh na pokračovanie konania.

Správca konkurznej podstaty po nahliadnutí do spisu týkajúceho sa posudzovaného konania oznámil listom doručeným Krajskému súdu v Trenčíne 11. decembra 2002, že návrh na pokračovanie v konaní nepodáva. Krajský súd v Trenčíne oznámil túto skutočnosť právnej zástupkyňi sťažovateľa listom zo 6. októbra 2003.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba na zaplatenie pohľadávky z titulu nevyplatenia mzdy a cestovných náhrad, ako aj určenie povinnosti vydať potvrdenie o zamestnaní. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľa a okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o skutkovej alebo právnej zložitosti veci.

B) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd hodnotí ako aktívne, sťažovateľ bol po celú dobu konania zastúpený právnym zástupcom, včas reagoval na výzvy okresného súdu a zúčastňoval sa jednotlivých pojednávaní. Ústavný súd však vo svojom rozhodnutí zohľadnil taktiež skutočnosť, že sám sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 22. novembra 1995 prostredníctvom svojej právnej zástupkyne požiadal o odročenie pojednávania vo veci až do augusta 1996, a preto uvedené obdobie nezapočítal do obdobia nečinnosti okresného súdu.

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd zistil obdobia nečinnosti v postupe okresného súdu, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

Prvé z období nečinnosti okresného súdu začalo 7. apríla 1994, keď okresný súd nechal pokynom doručiť uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17 Co 346/94-41 z 3. marca 1994 účastníkom konania, a trvalo devätnásť mesiacov, teda až do 7. novembra 1995, keď bol pokynom vo veci konajúceho sudcu vytýčený nový termín pojednávania vo veci. Ďalšie jedenásťmesačné obdobie nečinnosti bolo ústavným súdom v rámci preskúmaného konania zistené v období od 31. augusta 1996 (do tohto termínu požiadala právna zástupkyňa s'ťažovateľa okresný súd podaním z 22. novembra 1995 o odročenie pojednávania z dôvodu neprítomnosti s'ťažovateľa na území Slovenskej republiky) do 4. augusta 1997, keď okresný súd vytýčil vo veci ďalší termín pojednávania. V poradí tretie obdobie nečinnosti okresného súdu trvalo päť mesiacov, a to od 27. novembra 1997, keď okresnému súdu došla odpoveď na jeho reklamáciu nevrátenia doručeníek, až do 30. apríla 1998, keď bol vytýčený ďalší termín pojednávania vo veci. Najdlhším z období nečinnosti v predmetnom konaní bolo obdobie od 2. júna 1998 (deň uskutočnenia pojednávania v predmetnej veci) do 10. apríla 2000, keď bol v predmetnej veci vytýčený nový termín pojednávania, t. j. obdobie dvadsiatich dvoch mesiacov.

Nečinnosť okresného súdu vo vyššie označených obdobiach bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, je potrebné považovať za zbytočné priet'ahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Z hľadiska posudzovania ďalšieho postupu okresného súdu v uvedenom konaní ústavný súd prihliadal na skutočnosť, že vyhlásením konkurzu na majetok žalovaného uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 K 231/99-55 z 23. januára 2001 došlo k prerušeniu posudzovaného konania podľa § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov. Nečinnosť okresného súdu v posudzovanom konaní po nadobudnutí právoplatnosti uvedeného

uznesenia Krajského súdu v Bratislave nemožno preto kvalifikovať ako zbytočné prietahy v konaní, pretože jeho ďalšiemu postupu v predmetnej veci bránila zákonná prekážka.

Vzhľadom na uvedené okolnosti kvalifikoval ústavný súd ako zbytočné prietahy v konaní iba vyššie označené obdobia nečinnosti okresného súdu do vyhlásenia konkurzu na majetok žalovaného uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 K 231/99-55 z 23. januára 2001.

Ústavný súd konštatuje, že konanie, ktoré je predmetom posúdenia, trvalo do jeho prerušenia takmer osem rokov. Z uvedenej doby podstatnú časť (takmer štyri roky a deväť mesiacov, teda viac ako polovicu) tvoria obdobia, v ktorých dochádzalo k zbytočným prietahom v konaní v dôsledku nečinnosti okresného súdu.

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde do vyhlásenia konkurzu na majetok žalovaného (do 23. januára 2001) považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľa boli porušené.

Vzhľadom na stav konania prezentovaný urobenými procesnými úkonmi vo veci, dĺžku konania vo veci, ako aj doterajšiu judikatúru ústavného súdu, v ktorej vyslovil, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (III. ÚS 14/00), argumenty okresného súdu súvisiace s veľkým nápadom vecí, ako aj s personálnymi problémami ústavný súd neakceptoval.

Okresný súd vo svojom vyjadrení taktiež argumentoval tým, že zbytočné prietahy boli v období rokov 1997 a 1998 spôsobené aj zmarením úkonov súdu (vytýčených pojednávaní) pre neprítomnosť odporcu či odmietaním svedka vypovedať vo veci. Keďže zabezpečenie dôkazov potrebných na rozhodnutie je vecou konajúceho okresného súdu,

ktoré si môže zabezpečiť hoci aj využitím poriadkových opatrení (napr. prijatím rozhodnutia o predvedení žalovaného či svedka), uvedený argument okresného súdu nemôže vyvážiť jeho nečinnosť v už vyššie vymedzených obdobiach.

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy za ústavne akceptovateľnú. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené právo sťažovateľa bolo porušené.

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vyhlásením konkurzu na majetok žalovaného uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 K 231/99-55 z 23. januára 2001 však došlo k prerušeniu posudzovaného konania podľa § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov, a teda k vzniku zákonnej prekážky, ktorá bráni ďalšiemu postupu okresného súdu v predmetnej veci.

Vzhľadom na vyššie uvedenú skutočnosť ústavný súd žiadosti sťažovateľa v časti, v ktorej žiadal, aby okresnému súde prikázal konať vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 6 C 64/93 bez prietáhov, nevyhovel.

3. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 150 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpel, keďže „(...) *Odporca svojim konaním spôsobil, že som (sťažovateľ) stratil akúkoľvek vieru vo vymožitelnosť svojich práv v súdnom konaní pred súdmi Slovenskej republiky. Prinútil ma rezignovať na presvedčenie,*

že uplatnenie nárokov v konaní pred súdom je spôsobom, akým sa svojich nárokov môžem domôcť. (...)“

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 40 000 Sk. Táto suma zohľadňuje s prihliadnutím na predmet konania okresného súdu dĺžku zbytočných prietahov v tomto konaní (štyri roky a deväť mesiacov) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v jeho psychickej záťaži a pocite právnej neistoty.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ústavný súd vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadosťučineniu v návrhu sťažovateľa nevyhovel.

4. Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom. Podľa zistenia ústavného súdu trovy konania pozostávali z dvoch úkonov právnej služby v uvedenom konaní (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie na súd) vyčíslených ako jedna tretina výpočtového základu za dva úkony právnej služby 2 x 4 270 Sk, t. j. spolu vo výške 8 540 Sk, a paušálnej náhrady hotových výdavkov 2 x 128 Sk, t. j. spolu vo výške 256 Sk, v zmysle ustanovení § 13 ods. 8 v spojení s § 1 ods. 3 a § 19 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“).

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnou zástupkyňou sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. ak predmet sporu nie je ocniteľný peniazmi, odmena za jeden úkon právnej služby je jedna tretina výpočtového základu.

Predmet konania - ochrana základných ľudských práv a slobôd - je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (III. ÚS 29/03, III. ÚS 34/03).

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 dosahovala priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky výšku 12 811 Sk.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ústavný súd priznal právnej zástupkyni sťažovateľa náhradu trov konania spolu vo výške 8 796 Sk v súlade s platným právnym predpisom.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2003